

Pentti Kaitera

Valtakunnansuunnittelu ja Pohjois-Suomen kulttuuri

Esitelmä Pohjois-Suomen kulttuuripäivillä Helsingissä, Pohjolan Sanomat, 1958, 3 s.

© Kaleva Media

Valtakunnansuunnittelu ja Pohjois-Suomen kulttuuri

Pohjois-Suomen kulttuuripäivien ohjelmassa Helsingissä oli eilen taloudellisen kulttuurin ilta, jossa professori Pentti Kaitera piti esitelmän aiheesta "Valtakunnansuunnittelu ja Pohjois-Suomen kulttuuri". Professori Kaitera on luovuttanut esitelmänsä Pohjan Sanomien käytettäväksi ja oheisena julkaisemme sen kokonaisuudessaan.

se, että Pohjois-Suomessa kehitetään karjataloutta ja meijeriteollisuutta. Tässä suhteessa Keskusosuusliike Valion suorittama työ on ollut erityisen tunnustuksen ansaitsevaa. Nauhamaisesti jokivarsille keskittynyt asutus Pohjois-Suomessa soveltuu myös nykyaikaiseen entistä suurempaan keskitykseen tähtäävään meijeritoimintaan.

Maamme pohjoisen aseman vuoksi voidaan nykyistä 0,6 hehtaarin peltoalaa asukasta kohden pitää elintarvikeomavaraisuuden kannalta pikemminkin liian alhaisena kuin korkeana arvona. Vaikka ensi sijalle on asetettava hehtaarisatojen kohottamiseen tähtäävät toimenpiteet, on myös raivaustoimintaa jatkettava väestön kasvun edellyttämässä laajuudessa. Etelä-Suomessa ei raivausmahdollisuuksia ole enää jäljellä kuin korkeintaan miespolven ajaksi. Se peltoala, joka salaajituksen yhteydessä on voitettavissa, häviää toisaalta metsämaiksi nykyaikaiseen viljelykseen sopimattomilla alueilla, tonttimaiksi, tiemaiksi ja erilaisiksi kentiksi. Pohjois-Suomessa sensijaan on vielä raivauskelpoista maata yli 1,5 milj. hehtaaria. Voidaan arvioida, että n. 80 % tällaisista maistamme on Oulun ja Lapin lääneissä. Tämä on rikkaus, jonka arvoa maassamme tuskin vielä tajutaan. Kun ulkomaalaiset asiantuntijat liikkuvat maassamme, he kateellisina saattavat esittää kysymyksen, onko Suomen kansa oikeutettu pitämään tällaisia alueita, joita se ei ole kyennyt käyttämään tehokkaasti.

On nimittäin huomattava, että maapallon elintarviketuotanto hätiin tuskin kykenee tyydyttämään

ihmiskunnan ravinnon tarpeen, sillä eläähän nykyään jo kolmannes ihmiskunnasta aliravittuna. Paikoittainen ylituotanto ja sen aiheuttama maataloustuotteiden tarjonta ja hintataso johtuvat paitsi eri maiden harjoittamasta kaupapolitiikasta lähinnä siitä, että takapajuisissa maissa väestö ei kykene hankkimaan edes välttämättömiä elintarpeita. Tällaisten maiden viimeaikainen itsenäistyminen ja niiden pyrkimys teollisuuden avulla kohottaa nopeasti elintasoja voi kuitenkin varsin lyhyessä ajassa muuttaa tilanteen.

Eurooppa on elintarvikkeisiin nähden alituotantoaluetta — sen omavaraisuus on n. 70 %:n vaiheilla eikä sillä ole kovinkaan suuria mahdollisuuksia parantaa asemaansa. Menetettyään viime vuosikymmenien aikana asemansa maapallon hallitsevana keskuksena sen mahdollisuudet nojata ravintoaineiden tuotannossa merentakaisen maiden varaan heikkenevät. Ihmiskunnan väkimäärän lisäys on niin nopea, että ravintoaineiden tuotannon riittävää lisäämismahdollisuutta pitämällä tähtäimellä on pidetty varsin kyseenalaisena. Viljelyksen tehostaminen johtaa nurmiviljelyksen supistamiseen, jolloin vesi- ja tuulieroio uhkaa kuluttaa peltojen humusta siinä määrin, että on arvioitu tästä johtuvan peltojen kasvovoiman vähenemisen jopa ylittävän sen, mitä mahdollisuuksia on vielä jäljellä uusien viljelysalueiden raivaamiseen.

Olen viipynyt näin kauan Pohjois-Suomen viljelysmahdollisuuksiin liittyvissä kysymyksissä sen vuoksi, että elämme maataloustuotannon suhteen murroskautta. Maatalouden kannattavuusedelly-

tykset ovat huonommat kuin teollisuuden. Kykeneehän maatalous tarjoamaan työntekijöilleen vain noin puolet siitä ansiosta, minkä teollisuus antaa. Pohjois-Suomessa ilmastolliset ja pitkistä matkoista johtuvat tekijät samoin kuin se, että siirtyminen luontaistaloudesta liiketalouteen on tapahtunut myöhemmin kuin Etelä-Suomessa, ovat vielä heikentämässä maatalouden mahdollisuuksia koko maan keskitilanteeseen verrattuna. Toisaalta määrätietoinen työ maatalouden kannattavuuden parantamiseksi on Pohjois-Suomessa vielä alussa.

Raivausmahdollisuudet siellä tarjoavat tässä suhteessa erään ratkaisun, jota on edelleen käytettävä sitäkin suuremmalla syyllä, kun siellä karjatalous laajaperäisenä talousmuotona edellyttää suurempaa tilakokoa kuin Etelä-Suomessa. Esimerkiksi Lapin läänissä on viljelmien peltoala ollut keskimäärin vain n. puolet siitä mitä koko maassa keskimäärin. Maatalous on muodostanut ja muodostaa edelleen Pohjois-Suomen talouselämän perustan. Pyrittäessä esimerkiksi saattamaan Lapin markka samanarvoiseksi kuin raha muualla, on eräänä tavoitteena pidettävä niiden poikkeuksellisten piirteiden hävittämistä, joita maataloudella on siellä ollut. Suunniteltaessa suurta ikäluokkien työhön sijoitusta muodostaa maatalouden kehittämisen perusratkaisun varsinakin syrjäseuduilla, missä luontaisia teollistamismahdollisuuksia ei ole. Siellä missä metsien tuotto on vähäistä, maaseudun vauraus on riippuvainen siitä, miten suuri peltoala asukasta kohden kunnassa on.

Olen viipynyt Pohjois-Suomen viljelysmahdollisuuksien käsitteilyssä myös sen vuoksi, että asian tämä puoli ei unohtuisi nykyaikana, jolloin teollistaminen on päivän tunnussana. Samalla kun edistykseen vauhtia maataloudessa ei Pohjois-Suomessa ole päästettävä hidastumaan, on erityisesti teollistamista siellä korostettava ja sen vauhtia lisättävä. Vaikka Pohjois-Suomen väkimäärä on 13,5 % maan väkimäärästä, niin teollisuustuotannon bruttoarvo on siellä kuitenkin ollut vain vajaat puolet tästä prosentituotantoon koko maan teollisuustuotantoon verrattuna. Metsäteollisuus on Pohjois-Suomessa

keskeisellä sijalla. Onhan siellä noin 35 % metsiemme puuvarastosta ja likimäärin neljännes metsiemme vuotuisen kasvun määrästä. Metsien tuottoa on mahdollista vielä huomattavasti lisätä soita kuivattamalla ja kovien maiden metsänparannustoilla. Koetointiminta on osoittanut selvät suuntaviivat menettelytavoille. Esimerkiksi metsäjoja-aurojen kehittyminen on tuonut mahdollisuuksien piiriin kokonaisratkaisun toteuttamisen ojituskelpoisten soiden kuivatuksessa. Mm. Pohjanmaan rannikkoalue, missä soiden määrä on runsaasti yli puolet maa-alasta, on osaltaan metsämaiden vesiperäisyydestä aiheutuvasta heikosta tuotosta johtuen muodostunut erääksi maamme vaikeimmaksi työttömyysalueeksi.

Metsäteollisuuden suhteen on parhaillaan laadittu huomattavia laajennussuunnitelmia. Näihin en kuitenkaan puutu, koska alan asiantuntijat tulevat nimenomaan näistä kysymyksistä käyttämään puheenvuoroja. Sensijaan kiinnitän huomiota eräisiin näkökohtiin, jotka liittyvät puunjalostusteollisuuden sijoitukseen, mikä valtakunnansuunnittelun kannalta on tärkeää.

Teollisuuspolitiikassamme on pidetty selvänä ajatusta, että maa on jaettava raaka-aineita tuottaviin ja niitä jalostaviin alueisiin. Rautateiden tariffipolitiikka on tässä mielessä suosinut raaka-aineiden pitkiä kuljetuksia. Nykyiset arvotariffit ovat siten edistäneet teollisuuden sijoittumista maan eteläosiin ja rannikolle. Kansantaloudellisesti ainoa oikea perusta tariffipolitiikassa kuitenkin on rakentaa se mahdollisimman suuressa määrässä todellisten kustannusten varaan. Kun Etelä-Suomen vanhojen investointien vuoksi ylläpidetään kuljetuskustannusten kannalta väärää tariffipolitiikkaa, tästä aiheutuva rasitus kohdistuu erityisen raskaasti Pohjois-Suomen teollisuuteen ja vaikeuttaa teollistamissuunnitelmien toteuttamista yleensäkin satamista kaukana olevilla alueilla. Etenkin Pohjois-Karjala on monessa suhteessa Pohjois-Suomen kanssa samassa asemassa samoin kuin Pohjois-Savokin.

Jotta pitkistä kuljetuksista aiheutuvat rasitukset Pohjois-Suomessa jäisivät mahdollisimman vä-

häisiksi, olisi pyrittävä korkeaan jalostusasteeseen. Toisaalta markkinoimismahdollisuus on puunjalostusteollisuudessa ruvennut näyttelemään yhä keskeisempää osaa. Myynnissä kehitys on mennyt pieneneviä yksityisiä myyntieriä kohden, mikä Pohjois-Suomen kannalta merkitsee lisääntyvää tuotteiden vientiä talvikaudella, jolloin sen omat satamat ovat suljettuina ja jolloin pitkät rahtitiekuljetukset korottavat kustannuksia. Talvirahtialennukset eivät tasolta kuin pienen osan niistä kustannuksista, mitä valmiiden tuotteiden kuljetuksessa arvotariffijärjestelmä aiheuttaa.

Samalla tavoin Etelä-Suomen teollisuutta suosivaa on myös sähkövoiman tariffipolitiikka. Vaikka uusien voimalaitosten energia joudutaan siirtämään yhä kauempaa pohjoisesta, ei Pohjois-Suomessa oleva teollisuus saa kuin vähäisen alennuksen energian hinnassa verrattuna siihen, mitä sähkövoiman siirto Etelä-Suomessa maksaa.

Osoituksena siitä, miten tärkeää osaa nimenomaan sähkövoiman sirtokustannukset teollisuudessa näyttelevät, palautettakoon mieleen taistelu tyypitehtaan paikasta. Silloisen Typpi Oy:n johdon taholta esitettiin laskelmia erilaisista kuljetuskustannuksista Pohjois- ja Etelä-Suomeen sijoitetuissa tehtaisissa ja päädyttiin tulokseen, että Ouluun sijoitettuna vuotuiset kustannukset olisivat olleet lähes 100 milj. markkaa korkeammat kuin esimerkiksi Toijalaan tai Poriin sijoitettuna. Näissä laskelmissa oli kuitenkin mm. sähkövoiman sirtokustannukset jätetty pääpiirteissään huomioon ottamatta. Typpi Oy:n nykyinen toimitusjohtaja J. Lehmus on v. 1954 suorittanut laskelmia, jotka osoittavat, että Oulu on tyypitehtaan ensimmäisessäkin vaiheessa juuri sähkövoiman sirtokustannusten vuoksi osoittautunut vuosikustannuksiltaan n. 40 milj. markkaa edullisemmaksi kuin edellämainitut Etelä-Suomen paikkakunnat, vaikka laskelmissa on otettu huomioon mm. kivihiilen ja valmiiden tuotteiden rahat.

Palatakseen vielä puunjalostusteollisuuteen on todettava, että valmistusprosessin kannalta ja välikäsittelyiden aiheuttamien suurten kustannusten vuoksi autokuljetus metsästä suoraan tehtaan ruuheon on yhä enemmän voittamassa alaa. Tämä avaa mahdollisuuksia sille, että puunjalostusteollisuutta voidaan sijoittaa myös raa-aineen hankinta-alueille. Tähän seikkaan olisi nähdäkseni eniten enemmän kiinnitettävä huomiota myös Pohjois-Suomessa teollisuuden laajennussuunnitelmissa eikä kaikkia laajennuksia suunnattava rannikolle. Teollisuuden on suunnitelmissaan luonnollisesti ensi sijassa lähdeittävä kansainväli-

sen kilpailun asettamista vaatimuksista. Nämä ovat johtaneet yhä suureneviin tuotantoyksikköihin, mikä taas asettaa omat vaatimuksensa myös sille, millaisen hankintaalueen varaan teollisuutta voidaan perustaa. Uittomahdollisuuksien huomioon ottaminen ja kehittäminen on tässä suurimpien jokien varsilla tärkeällä sijalla.

Mutta puunjalostusteollisuuden suhteen on syytä kiinnittää huomiota eräaseen sille ominaiseen piirteeseen. Tämä lienee selvänä Kajaani Oy:n kehityksessä. Voidaan sanoa, että koko Kainuun talouselämän viimeaikaisessa kehityksessä tämä yhtiö on esittänyt ensiarvoisen tärkeää osaa. Voi olla, että jos asiaa tarkastellaan pelkästään teollisuuslaitoksen oman liikejäämän kannalta, tulos olisi ollut ehkä sama, vaikka jalostus olisi tapahtunut esimerkiksi Oulussa. Mutta tällöin olisi jäänyt saavuttamatta se, mitä Kajaanin yhtiön sijainti sisämaassa on merkinnyt tälle maakunnalle taloudellisen elämän ja muun kulttuurin virittäjänä. Puunjalostusteollisuuden merkitys on paljon suuremmassa määrässä laajan maakunnan työnantajana kuin osakkeenomistajien pääoman kartuttajana. Vaikka työvoiman suuret joukot ovat metsissä eri puolilla maakuntaa, niin aivan erityisen merkitys on sillä työllä, mitä itse teollisuuslaitoksissa tarjoutuu. Puunjalostusteollisuus on elinvoimaisia asutuskeskuksia muodostavana tekijänä laajan alueen kulttuurikehitystä eteenpäin vetävä kätki. Se on tässä mielessä eri asemassa kuin esimerkiksi malmikaivos, joka ei joudu samanlaiseen vuorovaikutukseen koko maakunnan kanssa.

Tarkasteltaessa nykyistä Pohjois-Suomea, on todettava, että siellä on liian harvassa tällaisia keskuksia. Monet piensahat ovat vaikuttaneet myönteisesti taloudelliseen kehitykseen. Mutta ne eivät ole kyenneet muodostamaan tavallista kirkonkylää suurempia keskuksia. Nykyaikainen kulttuurielämä edellyttää kuitenkin myös sellaisten keskusten muodostumista sopivien välimatkojen päähän, joiden asukasmäärä meidän oloissamme nousee yli 10.000:n. Kun Pohjois-Suomen aluesuunnittelun yhteydessä on selvitelty tuotantoelämän kehittämiseen liittyviä kysymyksiä, myös tähän seikkaan on jouduttu kiinnittämään huomiota. Erityisesti puunjalostusteollisuuden suhteen olisi toivottavaa, että suunnittelu tapahtuisi yhteistoiminnassa aluesuunnittelun kanssa, koska siinä kuljetuskysymyksetkin edellyttävät samansuuntaisia ratkaisuja kuin alueen yleiset liikennekysymykset suuremmissa määrin kuin monessa muussa teollisuudessa. Aluesuunnittelu on meillä vielä niin nuorta, että tämän kysymyk-

sen merkitystä tuskin vielä käsitellään. Lähivuosien aikana puunjalostusteollisuuden kapasiteetti kasvanee käsittämään koko sen tuoton, mitä metsät voivat teollisuudelle luovuttaa. Sen jälkeen ei enää ole mahdollisuuksia uusia keskuksia puunjalostusteollisuuden varaan muodostaa. Nyt tällaisia mahdollisuuksia näyttää vielä Pohjois-Suomessa olevan.

Kokonaissuunnittelun merkitys tulee esille erityisesti voimaloudesta. Kolmen viime vuosikymmenen aikana on kehitys tässä suhteessa mennyt valtavasti eteenpäin. Vesivoimien rakentaminen on tuonut Pohjois-Suomen uudella tavalla Etelä-Suomen tietoisuuteen, sillä rakenskelpoisia vesi-voimia ei etelässä ole juuri lainkaan jäljellä. On arvioitu, että kaksi kolmannesta kaikista vesivoimavarjoistamme on Pohjois-Suomessa. Oulujoen porrastaminen on saatu päätökseen ja rakennustöiden aloitus on keskeytetty Kemijokeen sekä Oulujoen latvavesistöihin. Ii-joessa on myös runsaasti vesi-voimaa, vaikka sen rakentaminen ei vielä ole päässyt alkuun. Tornionjoki rajajokena sensijaan on vielä kysymysmerkki. On esitetty ajatus sen vesi-voiman yhteiskäytöstä Ruotsin ja Norjan kanssa. Myös pienemmissä joissa on rakennusmahdollisuuksia, joskin niiden suure- vesimäärävaihtelut edellyttävät tekojärvien muodostamista. Suurinta huomiota tällaisista tekojärivistä ovat herättäneet Kemijoen latvoille rakennettavat, jotka muuttavat koko Lapin maantieteellistä kuvaa. Puuttumatta näihin kysymyksiin, koska dipl. ins. Saarivirta selostaa niitä lähemmin, totean vain, että vesi-voimien rakentaminen on tuonut Pohjois-Suomeen runsaasti työtilaisuuksia rakennusaikana sekä muutoinkin elvyttänyt paikallisesti talouselämää. Sensijaan esimerkiksi Oulujoen rakentaminen ei ole kyennyt luomaan voimalaitosten äärelle sellaista teollisuutta kuin Vuoksen rakentaminen aikanaan loi. Tämä johtuu voimansiirron kehittymisestä ja osaltaan myös sähkövoiman hintapolitiikasta. Energian hintakysymyksellä voi teollisuuden luonteesta riippuen olla jopa ratkaiseva merkitys sen saamiseksi Pohjois-Suomeen.

Pohjois-Suomen teollisuus on näihin asti ollut liian yksipuolisesti puunjalostusteollisuutta, mistä johtuen tämän alan konjunkturi-vaihtelut tuntuvat siellä elämässä paljon herkemmin kuin maan eteläosassa. Tämän vuoksi tyypitehtaan perustaminen Ouluun on avannut eräänä kemiallisen teollisuuden avainteollisuutena uuden tuotantolinjan. Oulun klooritehdas samoin kuin muutakin kemiallista teollisuutta on syntynyt. Kuitenkin se uusi teollisuuden ala, johon viime aikoina on kiinnitetty eniten toiveita, on vuoriteollisuus. Suu-

rimmat tämän alan yrityksistä ovat Otanmäen ja Vihannin kaivokset. Näköpiirissä on myös eräiden uusien kaivosten syntyminen eri puolilla Pohjois-Suomea. Terästehtaan sijoittuminen Raahan lähelle on paikallisesti elintärkeä tälle vaikealle työttömyysalueelle samalla, kun se vuoriteollisuudessa merkitsee myönteistä asennoitumista sen kysymyksen suhteen, että raaka-aineen pitkälle menevää jalostustakin suoritetaan lähempänä raaka-ainelähteitä. Tämä voi aikanaan edistää konepajateollisuuden kehittymistä Pohjois-Suomessa vuoriteollisuuden merkitys valtakunnallisesti on myös siinä, että se voi avata eri puolilla Pohjois-Suomea uusia mahdollisuuksia sellaiseen liikennekysymysten ratkaisuun, mikä luo muillekin aloille uusia tuotantoedellytyksiä. Malmilöydöt voivat synnyttää teollista toimintaa juuri sellaisissa kunnissa, joiden muutoin olisi vaikeata saada huomattavampaa teollisuutta alueelleen. Näiden seikkojen vuoksi valtakunnasuunnittelussa pyritään erityisesti korostamaan malmineitsinnän merkitystä.

Edellä olen kosketellut lähinnä suurteollisuuteen liittyviä kysymyksiä. Pienteollisuutta on Pohjois-Suomessa vielä vähän, vaikka tällainen teollisuus ei perustamisvaiheessa vaadi läheskään niin suuria investointeja työpaikkaa kohden kuin suurteollisuus. Juuri voimakkaan pienteollisuuden syntyminen Pohjois-Suomeen olisi erityisen toivottavaa. Suurteollisuuden kehittyminen edistää myös tätä, sillä suurteollisuus on tärkeä pienteollisuuden työnantaja. Ammattikoulutuskysymys on eräs tärkeimpiä, johon tässä mielessä on kiinnitettävä huomiota. Samoin Oulun yliopiston perustaminen voit tässä samoin kuin Pohjois-Suomen muussakin kehityksessä luoda uudet lähtökohdat.

Laki Oulun yliopistosta, joka vahvistettiin heinäkuun 8 päivänä kuluvana vuonna, on Pohjois-Suomen kannalta tärkeimpiä ratkaisuja, mitä viime vuosikymmenen aikana on tapahtunut, vaikka rahallisesti sen aiheuttamat meno-erät ovat varsin vaatimattomia moneen muuhun valtion menoarviosa esinittyvään erään verrattuna. Pohjois-Suomen väestönkasvu on aina ollut huomattavasti runsaampaa kuin Etelä-Suomen. Esi-merkiksi tämän vuosisadan aikana on väkiluku lisääntynyt Pohjois-Suomessa n. 115 %. Se on samana aikana Etelä-Suomessa ollut suhteellisesti vain puolet tästä, vaikka Etelä-Suomeen on tapahtunut muuttoliikettä pohjoisesta. Erityisesti on akateemisen koulutuksen saatua väkeä siirtynyt Etelä-Suomeen. Tämä on osaltaan johtanut korkeakoulupolitiikkamme Helsinki-keskeisyydestä. Yhä vie-

lä n. 90 % akateemisesta opetuksesta annetaan Helsingissä Kun opiskelijat tässä tärkeässä vaiheessa vieraantuvat kotiseudustaan ja sen ongelmista, pohjalaisetkin opiskelijat rupeavat näkemään asiat vain Helsingin näkökulmalta ja asettavat tavoitteekseen toimipaikan saamisen pääkaupungista. Tätä pyrkimystä on myöhemmin lisäämässä lasten jatko-opintojen järjestäminen, mikä kaukaa pohjoisesta tulee kovin kaliksi. Helsingissä tapahtunut teknillinen korkeakouluopetus on suuremmassa määrässä kuin mil-lään muulla alalla aiheuttanut ammattivoiman liiallista keskittymistä pääkaupunkiin. Noin 60 % maamme diplomi-insinööreistä ja arkkitehteistä asuu Helsingissä. Erityisen haitallista tällainen sijoi-tus on sen vuoksi, että se aiheut-taa samalla laadullista karsintaa. Pohjois-Suomeen ei korkeimman teknillisen koulutuksen saanutta ammattivoimaa ole tullut juuri muihin kuin valtion tai suuren teollisuusyritysten tehtäviin. Ne aloitekykyisimmät, jotka lähtevät yksityisyrityksien linjalle, jäävät Helsinkiin tai sen lähiym-päristöön. Perustamiensa tuotanto-laitosten vaikutuksesta he aivan erityisessä määrässä kiihdyttävät väestön siirtymistä pääkaupunkiin tai sen äärelle, mistä kysymyksestä meillä on muodostumassa eräs valtakunnansuunnittelun keskei-simpiä ongelmia. Samanaikaisesti uusien aloitteiden teko ja tuotanto-elämän kehittäminen Pohjois-Suo-messa jää yhä enemmän yhteis-kunnan tehtäväksi.

Liiallinen Helsinkiin keskittymi-nen aiheuttaa myös akateemisen opetuksen muuttumisen massatuotannoksi. Kun yhden professorin opiskelijamäärä paisuu kohtuutto-man suureksi, hänestä tulee vain eräänlainen toimitusjohtaja henki-lökohtaisen opetuksen jäädessä pääasiassa assistenttien varaan. Kuitenkin akateemisen opetuksen johtavana linjana tulisi olla sen, että opiskelijat nauttiessaan henkilökohtaista opetusta alan päte-vimpien asiantuntijain johdolla saavat sellaisia herätteitä, jotka in-noittavat heidät myöhemmin luo-vaan työhön. Opillisen sivistyneis-tömme jääminen sivuun yhteis-kuntamme keskeisistä ratkaisuisista lukumääräisestä kasvusta huoli-matta on yhteydessä siihen, että opiskelu on liiaksi keskitetty Hel-sinkiin.

Kun Oulun yliopiston suunnitel-massa päädyttiin siihen, että alus-sa opetus keskitetään matemaat-tis-luonnontieteellisiin aineisiin se-kä perustetaan filosofinen, teknil-linen ja lääketieteellinen tiedekun-ta ja Pohjois-Suomen tutkimus-laitos, tämä tapahtui ottamalla huomioon Pohjois-Suomen talou-dellisen kehityksen nykyvaihe. Jo korkeakoulukomitean käyttämät asiantuntijat korostivat sitä, että

Pohjois-Suomessa korkeakoulu-opetuksessa on aluksi pantava pää-paino juuri tämänluontoisiin kysy-myksiin. Lisäksi suunnitelmaan vaikutti se, että Jyväskylässä on kasvatusopillisella linjalla jo van-hat perinteet. Haluttiin välttää tällä alalla haitallista kilpailua, vaikka myös Pohjois-Suomessa esiintyy voimakkaita virtauksia, että yliopiston rungoksi olisi muo-dostettava jo alkuun päässyt Oul-un opettajakorkeakoulu. Tämä on nyt liitetty yliopistoon opetta-jainvalmistuslaitoksena.

On ollut vahvoja voimia, jotka ovat pyrkineet estämään Oulun yliopiston perustamisen ja siirtä-mään sen alkamisen kaukaiseen tulevaisuuteen. Johtavana teema-na on tällöin ollut, että jo ole-massa olevat laitokset on ensin tehtävä valmiiksi, mikä käytän-nössä olisi merkinnyt koko Oulun yliopistoajatuksen kaatumista, sil-lä eiväthän korkeakoulut, jotka tahtovat seurata kehitystä, tule-koakaan valmiiksi. Erityisen aktii-visesti on tässä työskennellyt tietty pieni helsinkiläisryhmä teknil-lisen korkeakouluopetuksen mono-poliaseman säilyttämiseksi Helsin-gissä. On ollut ilahduttavaa tode-ta, miten voimakkaasti Pohjois-Suomen teknikkokunta on työs-kennellyt juuri teknillisen korkea-kouluopetuksen saamiseksi Ouluun. Se on tajunnut, että suunniteltaes-sa Pohjois-Suomen taloudellista kehittämistä on ennen muuta käy-tettävä hyväksi nykyajan tekniikan tarjoamia mahdollisuuksia. Tällöin tarvitaan sellaisia kor-keimman teknillisen koulutuksen saaneita miehiä, jotka sieltä kotoi-sin olevina haluavat perehtyä Pohjois-Suomen ongelmiin sekä näkevät elämäntehtävänsä näiden ratkaisemisen, eivätkä asennoidu Pohjois-Suomeen jonkinlaisena karkoituspaikkana, jonne joudut-tuaan katse on koko ajan suun-nattu Helsingissä avautuviin hy-vätuloihin toimiin.

Vaikka Oulun yliopiston aloitta-minen tapahtuu luonnontieteellisen ja teknillisen kasvatuksen mer-keissä, niin on luonnollista, että ennenpitkää myös humanistisiin aineisiin täytyy kiinnittää riittä-vän suuri huomio. Haluamatta täl-laisessa taloudellisen kulttuurin illassa puuttua pidemmälti näihin Oulun yliopiston tehtäviin totean kuitenkin, että Oulun yliopisto merkitsee tärkeää vaihetta Poh-jois-Suomen kulttuurikehityksen itsenäistymisessä. Pitkistä etäi-syyksistä johtuen ei missään muualla maassamme tällä seikalla oli niin suurta merkitystä kuin Pohjois-Suomessa. Toisaalta juuri tämä piirre tarjoaa Oulun yliopis-tolle erityisen hyvän lähtökohdan tuoda maamme kulttuurielämään sellaisia erikoispiirteitä, jotka sitä rikastuttavat ja auttavat sen oma-peräisen luonteen säilyttämisessä,